

KILDER OG HENVISNINGER

J. Kornerup: Meddelelse 3. Marts 1892, Museumsindberetning 1893, M. Mackeprang: Beretning om Kampestensfundament paa Klare Klosters Tomt i Roskilde 1905.

Peder Resen: Atlas Danicus (ed. Johs. Knudsen) S. 72 f. — Meyer: Beskrivelse over Roeskilde 1755. Kbh. 1793. S. 20 f. — H. Behrmann: Grundrids til en Beskrivelse af Roeskilde. 1832. S. 192—206. — J. Kornerup: Roskilde i gamle Dage. 1892. S. 275. — Johs. Lindbæk: De danske Franciskanerklostre. 1914. S. 225—53. — Vilh. Lorenzen: De danske Franciskanerklostres Bygningshistorie. 1914. S. 89—91.

J. O. Arhning: S. Clare Klosterkirke. MS. 1944. 3 S. (NM).

¹ Lindbæk S. 225. ² Diplomatarium Danicum 2. R. I Nr. 191. ³ 7. Okt. 1461, Acta Pontificum Danica Nr. 22237. ⁴ Diplomatarium Danicum 2. R. I Nr. 205.

⁵ Smst. Nr. 259. ⁶ Smst. 2. R. Nr. 21. ⁷ Smst. 2. R. II Nr. 341. ⁸ Smst. 2. R. IV Nr. 43. ⁹ 6. Maj 1302, sml. Suhm: Hist. af Danmark XI, 887—89. ¹⁰ Diplomatarium Danicum 2 R. V Nr. 381, 2 Sept. 1305; 1306 uden Dag, Repertorium Nr. 846, sml. 31. Marts 1339, Repertorium Nr. 1836. ¹¹ 25. Nov. 1390, Repertorium Nr. 3772. ¹² 5. Sept. 1398, Repertorium 4218. ¹³ 23. Nov. 1401, Repertorium Nr. 4486.

¹⁴ 9. Okt. 1402, Repertorium Nr. 4530. ¹⁵ 15. Sept. 1482, Repertorium Nr. 5081.

¹⁶ 7. Juli 1561, Kronens Skøder I, 81 f. ¹⁷ Ny Kirkehist. Saml. I, 39, 50 f. ¹⁸ Universitetets Regnskaber for de paagældende Aar, f. Eks. 1567—68: Domino Erasmo Andreae, som gør Tjeneste i Clare, for dette Aars Tjeneste 10 Mark. ¹⁹ Erslev: Testamenter S. 15, 18. Nov. 12 6 8 . ²⁰ 7. Juli 1489, Repertorium 2. R. Nr. 6540. ²¹ Repertorium Nr. 6908. ²² Sml. Roskilde i gamle Dage, S. 184. ²³ 7. Juli 1489, Repertorium 2. R. Nr. 6540.

†S. AGNES' (AGNETES) KLOSTERKIRKE

Klosteret for Nonner af Dominikanernes eller Sortebrødrenes Orden stiftedes 1263 af Agnes, Erik Plovpenning's Datter, og viedes til hendes Navnehelgen. 16. Juni 1264 eftergav Biskop Tyge af Aarhus dem 40 Dages Kirkebod, der ydede Hjælp til at bygge S. Agnetes Kirke og Kloster i Roskilde »af ny«¹.

Der foreligger i de følgende Aar talrige Gavebreve til Klosteret; men Oplysninger om Kirkebygningen savnes totalt, ligesom det er meget lidt, man faar at vide om Klostersets Indretning. O. 1452 nedbrændte største Delen af Klosteret², men om Kirkens Skæbne hører vi intet. Kirkens Indvielsesfest, der var blevet fejret Søndag før S. Jacobs Dag (25. Juli), henlagdes 1507 til Søndag før S. Hans Dag (24. Juni), samtidig med at Relikviefesten fastsattes til Søndag efter S. Hans³. 1527 fik Anders Ebbesen Klosteret i Forlening af Biskop Lage Urne, og senere havde andre Adelsmænd det i Forpagtning. 1571 henlagdes Klostergodset under Roskildegård, Kalundborg og Tryggevælde, og

4. April 1579 fik Lauge Beck Ordre til at lade Poul Vernicke faa 4000 Mursten af S. Agnetes Klosters Bygning udi Roskilde, dog at han selv skulde lade dem bryde og føre bort⁴. 1581 omtales 80000 Mursten, som i Eggert Ulfeldts Lensmandstid var blevet nedbrudt af S. Agnetes Kloster, og hvoraf en Del efter Kongens Ordre var blevet sendt til Jyllinge (Sømme Hrd.) for derfra at sendes videre til Kronborg; de var imidlertid ødelagt af Vand, da de ikke var blevet afhentet⁵.

Klosteret laa, hvor nu S. Agnes Huse ligger, tæt Øst for S. Ibs Kirke. Paa Resens Kort (S. 26 Mærke 46) vises en trefløjet Bygning, hvis fjerde Fløj bestaar af to Huse, og som kaldes S. Agnets Kloster. Hvor meget middelalderligt der er i den, er imidlertid uvist (sml. Sortebrødreklosteret S. 159).

1755 stod ifølge Provst Meyer saa meget af Muren af dette Kloster, »at den strækker sig for tvende Huusmænds Familier af de som boe i det saakaldte St. Agnes Huus«. 1774 skriver Hofman⁶, at der endnu ses et lidet Stykke af Klosterets Mur, »og har staaet Norden for Dom-Kirken hen imod Haraldsborg-Slot«. Endnu 1825 stod ifølge Kornerup⁷ et af Klosterets Huse, af Munkesten, et Materiale der ogsaa er anvendt i de nuværende Agnes Huse.

Ved forskellige Lejligheder er man i vor Tid stødt paa Fundamenter af Klosteret. Der skal i sin Tid, vistnok umiddelbart Syd for St. Agnes Huse, være fundet en muret, middelalderlig Grav⁸. Her og under Husenes Sydende er i hvert Fald fundet adskillige Kranier og andre Skeletdele.

KILDER OG HENVISNINGER

Peder Resen: Atlas Danicus (ed. Johs. Knudsen) S. 71 f. — Meyer: Beskrivelse over Roeskilde 1755. Kbh. 1793. S. 18 f. — H. Behrmann: Grundrids til en Beskrivelse af Roeskilde. 1832. S. 210—21. — J. Kornerup: Roskilde i gamle Dage. 1892. S. 274. — A. Poulsen: Fra det gamle Roskilde. Særtryk af Roskilde Tidende. S. 25—28. — Vilh. Lorenzen: De danske Dominikanerklostres Bygningshistorie. 1920. S. 59 f.

J. O. Arhning: S. Agnetes Klosterkirke. MS. 1 S. (NM).

¹ 16. Juni 1264 Diplomatarium Danicum 2. R. I Nr. 431. ² 20. Dec. 1452, Repertorium 2. R. Nr. 196. ³ Smst. Nr. 10904. ⁴ Kancelliets Brevbøger. ⁵ Smst. 15. April 1581. ⁶ Danske Atlas VI, 135. ⁷ Roskilde' i gamle Dage, S. 28. ⁸ Ifølge Lektor J. O. Arhning. Derimod kan en paa S. Agnes' Jorder fundet smuk Base af skaansk Sandsten med Palmet-Hjørneblade ikke stamme fra Klosteret, idet den ikke kan være yngre end o. 1200 (Privateje).

† GRAABRØDRE KLOSTERKIRKE

raabrødrenes eller Franciskanernes Kloster i Roskilde blev grundlagt 1237, »da Valdemar 2. og hans Søn Erik var Konger, Uffe Ærkebiskop og Niels Biskop i Roskilde«. Som Grundlægger (fundatrix) opgives Fru Æse (Esa), Hr. Niels Rønnings Moder, mens Grevinde Ingerd af Regenstein skænkede Brødrene sin grundmurede Gaard i Byen¹. I et Pavebrev fra 1252 siges det, at Brødrene i Roskilde har paabegyndt Opførelsen af en Kirke tillige med andre Bygninger, som passer til deres Formaal², og 1279 hører vi, at Biskop Stigot i Roskilde indviede Brødrenes Kirker i Roskilde og Kalundborg; men Graabrodermunken, Peder Olsen, som vi skylder denne Oplysning, understreger udtrykkeligt, at det drejer sig om Brødrenes anden Kirke i Roskilde, »som den nu staar«, og ikke om den første¹. Som i talrige andre Tilfælde har Munkene altsaa til en Begyndelse ladet sig nøje med en mindre Kirke eller et Kapel. Tilstedeværelsen af et saadant bekræftes ogsaa af den fra Begyndelsen af 1500'rne stammende Relikviefortegnelse, i hvilken der omtales Støvet af Relikvier, der havde været »gemt i den første Kirkes Altre gennem 55 Aar«³. Kirken var viet til *Treenigheden*⁴.

1310 gik »den højre [dvs. sydlige] og bedste Del af Roskilde til Grunde ved Ildebrand tilligemed fem Kirker og Graabrødrenes Kloster«⁵. Om ogsaa Kirken ved denne Lejlighed er blevet hærget, meddeles ikke; men det er troligt.

Med Reformationen ophævedes Klosteret, og ved Gavebrev af 31. Juli 1561 fik Korfitz Ulfeld til Kogsbølle (nu Holckenhavn, Vindinge Hrd.) overdraget Klosteret